

Alaa Al Aswani: “No penso que una sola acció de la nostra vida tingui un únic punt de vista”

Laura Basagaña / Revista Núvol

És el tercer cop que l'escriptor Alaa Al Aswani visita Catalunya i en aquesta ocasió ve convidat per la Setmana del Llibre en català per presentar la novel·la *L'Automòbil Club d'Egipte*, que Edicions de 1984 publica, traduïda per Jaume Ferrer Carmona. Apareix amb veu profunda, ulleres de sol i americana gris. La seva obra fa capbussar el lector dins la societat i atmosfera de l'Egipte dels anys 40 i 50, a través dels ulls de diferents personatges que interaccionen perpetrant violència, submissió, llaços de poder o rebel·lia. El retrat psicològic amb múltiples visions sobre el matrimoni, la sexualitat, el racisme, les drogodependències, les dependències emocionals, el pes de la tradició i les jerarquies i influències és un dels seus punts forts.

Traduït a una trentena de llengües, l'escriptor egipci està tenint molt d'èxit a França i Dinamarca. Al Aswani també és autor de les obres *L'edifici Iaquibian*, *Chicago*, *Egipte: les claus d'una revolució inevitable* i *Hauria volgut ser egipci*, totes elles publicades per Edicions de 1984.

A la novel·la narra les relacions desiguals entre la societat europea –els colonitzadors- i la societat egípcia: aquests llaços de poder entre els sotmesos i els poderosos.

M'interessava molt explorar aquest tema: submissió, rebel·lia, seguretat, llibertat... Em vaig inspirar en la història del cotxe, remuntant-me als inicis del primer automòbil: en com arriba a Egipte i la manera com va néixer L'Automòbil Club d'Egipte, que posava en contacte dues societats: l'occidental –britànica- que presidia el Club i el dominava, i el personal de servei que estava conformat per representants de la societat egípcia. Quan escrivia la història estava tenint lloc la revolució egípcia de gener de 2011 –que va acabar amb la caiguda de Mubarak- i em vaig voler sumar als manifestants. En certa forma, assistir a aquells esdeveniments em va ajudar a narrar els dilemes dels personatges.

L'estructura de *L'Automòbil Club d'Egipte* no és simple. Barreja veus diferents - saltant d'un personatge a l'altre- viatjant, també, a través de diferents períodes històrics, a l'inici de la novel·la: de la creació del primer automòbil, a finals del segle XIX, fins als anys 40 i 50. En aquest escenari descriu el context sociopolític i les actuacions del Wafd, partit nacionalista que actuava contra el règim.

Aquest entramat de relacions ens permet reflexionar sobre el moment present. Espero que els egipcis estiguin cada cop més a prop de la democràcia. Encara queden rèmores

del colonialisme a Egipte i malentesos entre Orient-Occident. A la novel·la hi ha un complex taulell on circulen els personatges i on s'entrecreuen diferents punts de vista: no hi ha una homogeneïtzació, hi ha qui lluita i qui es deixa sotmetre; qui entabana l'altre i alhora és entabanat. La supervivència des de diferents punts de vista. I les diferents relacions entre oposats.

En les novel·les que escriu, vostè captura múltiples detalls que conformen la vida de diversos personatges: les seves derrotes, els seus triomfs, somnis, obstacles, en el seu dia a dia. Com inicia el procés de creació dels personatges?

Cada personatge té el seu espai i les seves particularitats: me'ls començo a imaginar a partir de dates històriques, hi afegeixo característiques i alguns detalls aparentment irrellevants, com ara: la manera de vestir del personatge, si fuma o no fuma, quina mena de tabac compra... I arriba un moment que sento que aquell personatge existeix. És invisible, però tinc la sensació que existeix. Aquest és el punt d'inici de la novel·la, aquest sentir que els personatges existeixen. És com tenir amics de visita a casa i anar tots junts de viatge: vaig describint les escenes a poc a poc. I arriba un punt –que sol ser passat el primer terç de la novel·la- on els personatges esdevenen independents. Es mouen, actuen de manera autònoma i jo els intento seguir a través de la pantalla de la meua imaginació. Parteixo d'un escenari concret: d'un home i una dona que faig que s'enamorin. Però a continuació, no sé què passarà. Els segueixo. No forço res, perquè si fas avançar la novel·la sense sentir que els personatges estan vius: obtindràs una mala novel·la, o una novel·la morta.

La polifonia de les veus narratives també és un tret distintiu.

Jo vinc de l'escola literària que assumeix que llegir una novel·la hauria de ser plaent. I he de dir, que és molt fàcil escriure una narració avorrida que ningú entén. El repte és - doncs- crear plaer, bellesa, a través de la narració. La novel·la, per mi, és una descripció de la vida posada sobre paper, que resulta similar a la nostra vida quotidiana però més profunda, més significant i més bella. I, de la mateixa manera, no penso que una sola acció de la nostra vida tingui un únic punt de vista, una única versió; per això crec que les múltiples veus dins la narració s'acosten més a la vida real, que no pas al narrador únic que ho sap tot.

La història de *L'Automòbil Club d'Egipte* és una manera de viatjar cap a la seva infantesa?

D'alguna manera sí, perquè el meu pare- l'escriptor Abbas Al Aswani- a més de ser un escriptor reconegut era –també- l'advocat de l'Automòbil Club d'Egipte. Jo el solia acompanyar a l'oficina i em passava dies i hores acompanyat de servents –cambrers, cuiners- que havien treballat per al rei Faruk I, i m'explicaven moltes històries. Però també vaig voler documentar-me a partir d'arxius històrics. Tot el que dic del rei és històricament vertader! Després, entre els diferents espais que permet la història, l'escriptor té el dret d'imaginar elements paral·lels fictíciis, esclar. He recuperat records, imatges, maneres de fer, que serveixen per retratar una època.

La novel·la posa èmfasi en el dilema que suposa triar entre *seguretat* versus *llibertat*. La seguretat i la llibertat tenen un preu.

Sí, i els que lluiten per la llibertat són una minoria. D'herois, n'hi ha pocs. Una persona habitualment escollirà la seguretat i l'aliment, en comptes de la llibertat. Hi haurà herois que lluitaran per la llibertat, però això no és el més comú. I aquest és el motiu que hi hagi dictadors que funcionen durant dècades, perquè la gent dubta abans d'escollir la llibertat.

Dins la literatura, ¿hi cap tot? Vostè entén la literatura com un mapa estètic on conflueixen la història, la política, l'art, les tradicions, els conflictes de l'ànima?

Per a mi, la literatura és un espai on l'escriptor i el lector intercanvien idees i viatge. L'escriptor té un doble rol: escriu, però també és un ciutadà. Jo vaig participar a la revolució del 2011: defenso la democràcia i els drets humans, però no ho veig com un acte polític allunyat del deure de ciutadà compromès, o escriptor compromès. Com a ciutadans ens posicionem i com a escriptors, també. Aquest "posicionar-se" trobo que està molt relacionat amb el concepte d'escriure. Escrivim-fins i tot quan escrivim ficció-per defensar uns valors humans.